

تبیین اصول پنج‌گانه سبک زندگی نمازمحور و راهکارهای تعالی معنوی جامعه در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام ماندگاری

اقامه آگاهانه نماز، شکوهمندترین مسیر دستیابی انسان به حیات طیبه و آرامش واقعی است

نمازی خواهد بود که در محراب خوانده است.

■ **طهارت باطن و نیت خالص، زیربنای رشد معنوی**

این کارشناس دینی درباره نخستین رکن از اصول پنج‌گانه برپایی نماز خاطر‌نشان می‌کند: طهارت و پاکی، زیربنای اصلی حرکت در مسیر بندگی است و بدون آن هیچ رفتار معنوی به بار نخواهد نشست، همان‌گونه که نماز بدون طهارت ظاهری پذیرفته نیست، جان و روح انسان نیز بدون پاکی باطنی توان درک حقایق دین و دریافت هدایت الهی را ندارد. قرآن کریم درباره حقیقت کلام الهی می‌فرماید: «لَا يَسْعَى إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ» (سوره واقعه، آیه ۷۹)؛ آیه‌ای که افزون بر حکم ظاهری، بیانی تربیتی دارد؛ اینکه تنها دل‌های پاک ظرفیت دریافت نورانیت دین را دارا هستند. مراقبت دائمی از چشم، گوش، زبان، درآمد و خوراک، نخستین گام در پاک‌سازی وجود است و هر انتخاب پاک در انتخاب‌های روزمره، امتداد مستقیم همان طهارتی است که انسان در آستانه ورود به نماز کسب می‌کند تا روحش آماده‌پذیرش معارف الهی شود.

حجت‌الاسلام ماندگاری با بیان نقش انگیزه و نیت در ارزش‌گذاری رفتارهای انسانی تصریح می‌کند: دومین اصل در این منظومه تربیتی، توجه به قصد قربت و خلوص نیت است که به تمامی اعمال انسان ارزش عبادی می‌بخشد. در منطق دینی، ظاهر عمل به‌تنهایی تعیین‌کننده نیست؛ بلکه نیت نهفته در پس آن است که درجه‌قرب انسان را مشخص می‌کند. قرآن کریم روحیه‌بندگان واقعی را در آیه شریفه «إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَنُرِيْكُمْ جَزَاءً وَكَلَّا شُكُّوْا» (سوره انسان، آیه ۹) به زیبایی توصیف می‌کند. این آیه به روشنی نشان می‌دهد اخلاص، انسان را از وابستگی به تمجید، قدردانی یا قضاوت دیگران آزاد می‌کند. زمانی که کسب‌روزی، خدمت به مردم، تحصیل و تربیت فرزند با قصد قربت انجام شود، تمام

لحظات حیات فرد به عبادتی مستمر تبدیل خواهد شد و او را از خطرات غرور و خودنمایی مصون می‌دارد.

■ **جهت‌گیری الهی و رعایت نظم و آداب دینی**

این استاد حوزه در تبیین جایگاه قیله به عنوان سومین اصل در ساماندهی رفتار مؤمنانه می‌گوید: رو به قبله ایستادن در نماز تنها یک جهت‌یابی ظاهری نیست، بلکه رمزی از ضرورت داشتن مقصد مشخص در تمام مراحل زندگی است. انسانی که قبله حیات خود را شناخته، در فراز و نشیب‌ها دچار سردرگمی نمی‌شود و همواره تصمیم‌هایش را براساس رضایت پروردگار تنظیم می‌کند، یکی از نشانه‌های برجسته حرکتی که به سوی خدا جهت یافته، جریان دائمی شکرگزاری بر زبان و دل انسان است؛ زیرا چنین فردی نعمت‌ها را محصول غرور آفرین تلاش خود نمی‌داند، بلکه همگی را از لطف الهی می‌بیند. در کنار شکر، استغفار نیز بال دیگر حرکت است که لغزش‌های احتمالی را جبران کرده و مانع توقف انسان در مسیر کمال می‌شود.

وی در ادامه با اشاره به اهمیت رعایت آداب الهی به عنوان چهارمین رکن تربیتی اظهار می‌کند: همان‌طور که نماز دارای احکام، زمان و شرایط دقیق است، تمام شئون زندگی نیز باید بر پایه قوانین الهی اداره شود. هیچ عرصه‌ای از حیات مؤمن بی‌ضابطه و رها نیست؛ بلکه خانواده، کسب‌وکار، مدیریت، روابط اجتماعی و رفتارهای فردی دارای حدود مشخصی هستند که رعایت آن‌ها کرامت انسان و سلامت جامعه را تضمین می‌کند. امانت‌داری، صداقت در معامله، مراعات حقوق دیگران و عدالت در رفتار، جلوه‌های عینی آداب نماز در متن جامعه محسوب می‌شوند. رعایت این حدود، رفتارهای انسان را از آشفتگی و هوارپرستی روگردان کرده و مانع توقف انسان در

رئیس‌دفتر تولیت آستان قدس رضوی در سامانه ۱۳۸:

پاسخ‌گویی به مردم وظیفه ماست

با ایشان ملاقات داشته‌اند». وی افزود: «فکرش را بکنید مسئولی در این سطح،

باوجود دغدغه‌ها، مشغله‌ها و مسئولیت‌سنگینی که دارد، این حداز پاسخ‌گویی را داشته باشد. به نظر من این یک نصاب و یک تراز به لحاظ مدیریتی است که مدیری هر هفته دوسه ساعت مستقیم با مردم ملاقات داشته باشد. این جداز ارتباطاتی است که به‌عنوان مختلف و در جایگاه‌های مختلف با مردم دارد و این جزو برنامه‌های هر هفته و ثابت ایشان است».

■ **سامانه ۱۳۸: مسیر ارتباط مستقیم مردم با آستان قدس رضوی**

رئیس‌دفتر تولیت آستان قدس رضوی با اشاره به نقش سامانه ملی پاسخ‌گویی ۱۳۸ در ارتباط مردم با آستان قدس رضوی، اظهار کرد: «ما یک الگو هم داریم و از این جهت موظفیم نسبت به همین الگو نقش آفرینی داشته باشیم و انجام وظیفه کنیم». وی افزود: «مهم‌ترین مسیر ارتباطی، همین سامانه ۱۳۸ است که امروز فرصتی بود برای خود ما که توانستیم ساعتی را خدمت مخاطبان عزیز باشیم». بزرگتری درباره دیگر مسیرهای ارتباطی دفتر تولیت گفت: «در خود دفتر تولیت محترم هم در مجموعه سرای امین، مخاطبان و مراجعان حضور پیدا کرده و گاهی حضوری، گاهی تلفنی و یا در قالب مکاتبه و درخواست، مطالباتشان را اعلام می‌کنند. این درخواست‌ها ثبت شده، به آن‌ها شماره پیگیری اعلام و در قالب پیامک اطلاع‌رسانی می‌شود». وی ادامه داد: «بعضی موارد ممکن است به مجموعه‌های مختلف آستان و غیر آن ارتباط داشته باشد که به آن‌ها راجع شده و دوباره از طریق آن‌ها ثبت و پیامک ارسال می‌شود و با نظارت خود دفتر، این اتفاق حتماً باید پیفتد؛ یعنی اگر نامه، مکاتبه یا درخواستی به‌صورت شفاهی مطرح شد، حتماً یک خط پیگیری داشته باشد تا مخاطبی که درخواست داشته، شماره‌ای برای ارتباط و پیگیری موضوع داشته باشد».

■ **پیگیری مطالبات تارسین به گرگشایی**

رئیس دفتر تولیت آستان قدس رضوی با اشاره به روند بررسی درخواست‌ها خاطر‌نشان کرد: «این موضوع الان در دفتر تولیت دنبال می‌شود. درعین حال، بعضی موارد ارجاع شده و برخی موارد همین جاب بررسی می‌شود. دوستان عزیز ما در مجموعه، با شاخص‌هایی که دارند، نوع تقاضاها و مواردی را که امکان ارتباط حضوری داشته باشد بررسی می‌کنند و در ملاقات‌های حضوری با تولیت محترم هم دنبال می‌شود تا ان شاءالله بتوانند از این مسیر، از مشکلات گرگ‌شایی بکنند». وی با تأکید بر اهمیت تک‌برم مردم حتی در مواردی که امکان رفع مشکل وجود ندارد، بیان کرد: «بعضی وقت‌ها ممکن است نتوانیم

مریم احمدی شیروان | نماز، نغمه جاری عبودیت و

صمیمی‌ترین پناهگاه انسان در غوغای زندگی امروزی است؛ فریضه‌ای که اگر از شکل یک تکلیف مقطعی خارج شود، جان را به سرچشمه آرامش پیوند زده و تمام شئون فردی و اجتماعی را سامان می‌بخشد. در امتداد برگزاری سی و سومین اجلاس سراسری اقامه نماز در پنجشنبه گذشته که به بررسی جایگاه نماز در اندیشه و سیره عملی رهبر شهید، حضرت آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای (ره) اختصاص داشت، ضرورت تبیین ابعاد عملیاتی این فریضه الهی در متن حیات روزمره دوچندان شده است. گذر از ادای ظاهری نماز و دستیابی به مرتبه تحول آفرین اقامه نماز، نیازمند واکاوی زیربناهای تربیتی و اخلاقی آن است تا این حقیقت عبادی به الگویی پایدار در سبک زندگی مؤمنانه تبدیل شود. برای بررسی ابعاد کاربردی این موضوع و نقش آن در تعالی معنوی جامعه، در این گفت‌وگو پای سخنان حجت‌الاسلام و المسلمین محمدمهدی ماندگاری، کارشناس دینی و استاد حوزه و دانشگاه نشستیم و ام و شما مخاطبان گرمی را به مطالعه این بحث دعوت می‌کنیم.

■ **تجلی حقیقت بندگی در تمام ابعاد حیات فردی و اجتماعی**

حجت‌الاسلام ماندگاری با اشاره به ضرورت بازتعریف نسبت انسان با فریضه الهی نماز توضیح می‌دهد: قرآن کریم در آیات متعددی حاکمیت دادن به ارزش‌های الهی را هدف اصلی برپایی عبادات دانسته و مؤمنان را به اقامه نماز فراخوانده است. زمانی که در فرهنگ اسلامی سخن از برپایی یا اقامه نماز به میان می‌آید، منظور تنها ادای یک تکلیف شرعی محدود به چند دقیقه از شبانه‌روز نیست؛ بلکه مقصود جاری کردن روح انضباط، یاد خدا، اخلاق، مسئولیت‌پذیری و پاکدستی در تمام تصمیم‌ها و مناسبات روزمره است. درواقع اقامه نماز یعنی انسان همان اصولی را که در محراب بندگی رعایت می‌کند، در بازار، اداره، خانه و عرصه مدیریت نیز مبنای عمل قرار دهد. اگر فردی در برابر پروردگار خود خاشع است، نمی‌تواند در رفتارهای اجتماعی دچار خودخواهی یا بی‌عدالتی شود، چرا که حقیقت نماز مانع بروز تیرگی‌های اخلاقی و انحرافات رفتاری در سطح جامعه است.

وی در ادامه با تأکید بر الگوی عینی این فرهنگ در نهضت عاشورا یادآور می‌شود: کامل‌ترین جلوه این حقیقت در مکتب حسینی تجلی یافته است؛ به‌طوری که حضرت ولی‌عصر (عج) در زیارت ناحیه مقدسه با عبارت «أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ» بر این بعد از شخصیت حضرت سیدالشهدا (ع) گواهی می‌دهند. این تعبیر والای معصوم نشان می‌دهد امام حسین (ع) صرفاً یک نمازگزار نبودند، بلکه برپاکننده حقیقت نماز در تمام ابعاد زندگی و نهضت خویش بودند. کسی که در پی دستیابی به سبک زندگی مؤمنانه است، باید بکوشد رفتارهای خود را براساس این الگوی جامع تنظیم کند تا تمامی فعالیت‌های فردی، شغلی و خانوادگی او رنگ عبودیت به خود بگیرد. هنگامی که نیت و جهت‌گیری انسان، الهی شود، حتی تلاش‌های روزمره و خدمت به مردم نیز امتداد مستقیم همان

گفت‌وگو

رئیس دفتر تولیت آستان قدس رضوی با تأکید بر اینکه مسئولیت در کسوت

خادمی حضرت رضا(ع) یک امانت سنگین است، پاسخ‌گویی به زائران و مجاوران و برگزاری دیدارهای چهره‌به‌چهره را از اولویت‌های اصلی مدیران این آستان برشمرد و آن را الگویی از تک‌برم مراجعان در تراز مدیریتی دانست.

حجت‌الاسلام و المسلمین بزرگتری، پنجشنبه ۹ مهر از ساعت ۱۰ تا ۱۱ در ارتباط تلفنی مستقیم با مخاطبان سامانه ملی پاسخ‌گویی آستان قدس رضوی (۱۳۸) به مسائل و مطالبات زائران و مجاوران پاسخ داد و بر ضرورت پاسخ‌گویی مسئولان، تک‌برم مردم و پیگیری درخواست‌های آنان تأکید کرد.

■ **پاسخ‌گویی به زائران و مجاوران؛ وظیفه مسئولان آستان قدس**

حجت‌الاسلام و المسلمین بزرگتری در این ارتباط تلفنی گفت: «ما موظف به پاسخ‌گویی هستیم؛ چه در حوزه زیارت و تسهیل زیارت و چه در مسائل و مشکلاتی که برای زائران عزیز پیش می‌آید و همچنین نسبت به مجاوران حضرت رضا(ع). وی افزود: «این جایگاه‌ها و مسئولیت‌ها امانت‌هایی هستند که مردم به شکل‌ها و عناوین مختلف به ما سپرده‌اند و ما موظفیم نسبت به این امانت‌ها امانت‌داری کنیم و این جایگاهی که در کسوت خادمی حضرت رضا(ع) است، سنگین‌تر هم هست و این مسئولیت برای همه ما، جزو وظایف است». رئیس دفتر تولیت آستان قدس رضوی با اشاره به تأکید تولیت آستان قدس بر ارتباط مستقیم مسئولان با مردم اظهار کرد: «تأکیدی که تولیت معزز همیشه داشته‌اند، همین است. به‌تازگی هم در جلسه شورای معاونان آستان، ایشان دوباره این را تذکر دادند و پیگیر هم هستند که مسئولان آستان با مردم و زائران ملاقات داشته باشند، ملاقات‌های چهره‌به‌چهره و حتماً پاسخگو باشند». وی ادامه داد: «پاسخ‌گویی به این معنا نیست که همیشه و اقعاً بشود مشکلی را رفع کرد؛ مدتی است در بضاعت مجموعه مدیریتی یا مسئولیتی نیاشد، ولی خود پاسخ‌گفتن، خود احترام و تک‌برم مهم است و جاهایی هم که امکان حل مسئله و مشکلات هست، حتماً آن وظیفه باید دنبال شود».

■ **تولیت آستان قدس؛ الگویی برای ارتباط با مردم**

بزرگتری با اشاره به استمرار ملاقات‌های مردمی تولیت آستان قدس رضوی گفت: «مهم‌تر از تذکر و پیگیری این است که خود ایشان یک الگو است. ارتباط ایشان با مردم و ملاقات‌های مردمی ترک نشده است. هر هفته ساعتی را به ارتباط با مردم اختصاص می‌دهد و تا همین الان که ما خدمت شما هستیم، در تمام این هفته‌هایی که از ابتدای سال گذشته، بیش از ۵۰۰ نفر از مردم، زائران و مجاوران،

یادداشت

حجت‌الاسلام و المسلمین
عبدالکریم پاک‌نیا

بازخوانی سیره عبادی حضرت رضا(ع) به مناسبت سی و سومین اجلاس سراسری نماز

پیوند عمیق بندگی و ایستادگی در فرهنگ اهل بیت(ع)

نماز تنها یک تکلیف ظاهری نیست، بلکه شریان حیاتی ایمان و مظهر وفاداری به پروردگار است. نگاهی به سیره رهبر شهید نیز نشان می‌دهد ایستادگی و اخلاص ایشان، ریشه در اقامه نماز و ارتباط مداوم با حضرت حق داشت. حضرت علی بن موسی الرضا(ع) به‌عنوان پرچم‌دار معارف الهی، نماز را محور تمامی رفتارها دانسته و شیعیان را به پاسداری از این سپر محکم در برابر انحراف و غفلت سفارش کرده‌اند.

■ **چرا نماز در هیچ حالی ساقط نمی‌شود؟**

یکی از برجسته‌ترین نکات در آموزه‌های رضوی، تأکید بر تعطیل ناپذیری نماز است. در نگاه امام مهربانی‌ها، هیچ عذری نمی‌تواند مانع پیوند بنده با خدا شود. حضرت رضا(ع) به نقل از پیامبر اکرم(ص) فرموده‌اند: «إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّ قَائِمًا فَلْيُصَلِّ قَاعِدًا، وَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّ قَاعِدًا فَلْيُصَلِّ مُصْطَجِعًا، وَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّ مُصْطَجِعًا فَلْيُصَلِّ أَيْمَاءً»، یعنی اگر شخص نتواند ایستاده نماز بخواند، ننشسته آن را به‌جا آورد و اگر ننشسته هم نتواند، خوابیده بخواند و اگر خوابیده هم نتوانست، با اشاره نماز بگزارد. (مسند الامام الرضا علیه‌السلام، ج ۲)

این هشدار صریح و آموزه‌ارزنشمند نشان می‌دهد شکل ظاهری نماز بر حسب توان فرد تغییر می‌کند، اما اصل ارتباط با پروردگار در هیچ شرایطی، حتی در سخت‌ترین حالات بیماری یا بحران قطع نمی‌شود.

■ **مرزبندی شفاف میان ایمان و نفاق در سیره رضوی**

مراقبت بر اوقات نماز، مرز واقعی میان ایمان صادقانه و نفاق است. براساس روایات نقل شده در آثار معتبر حدیثی، امام رضا(ع) سست‌انگاری و ترک نماز را خروج از شیوه و سنت پیامبر(ص) می‌دانند.

در این آموزه‌ها آمده است تارک نماز و کسی که بر نمازهای خود مواظبت و مداومت ندارد، در حقیقت از مسیر نبوی فاصله گرفته و بر خداوند سزاوار است او را در زمره منافقان قرار دهد. (صدوق، التوحید، ص ۴۳۵؛ عین‌الخبار الرضا(ع)، ج ۲، ص ۶۸) این بیان قاطعانه، اهمیت مواظبت بر نمازهای روزانه را به‌عنوان شرط اصلی ثبات قدم در راه حق یادآوری می‌کند.

■ **پناهگاهی امن برای رستگاری و آرامش جان در معارف رضوی**

نماز فقط اد کردن یک تکلیف نیست، بلکه آغوش گشوده مهربانی خدا و شیرین‌ترین لحظه دیدار بنده با پروردگار است. حضرت رضا(ع) با رفتار و گفتار نورانی خود به ما آموختند ایستادن در آستان الهی، سرچشمه اصلی آرامش و پناهگاه انسان در تمام تلاطم‌های زندگی است. کسی که به آستان حضرت معین‌الضعفایع (پناه‌می‌برد و گام‌ر راه ایشان می‌گذارد، می‌داند راز دل دادن به این امام همام، در وفاداری به همین خلوت‌های عاشقانه با خدا نهفته است؛ نمازی که جان را شست‌وشمی دهد، انسان را از تاریکی‌های می‌رهاند و تا اوج معنویت و آزادی بالایی برد.

رواق خدمت

روایت یک خدمت مشترک؛ عطر خادمی عتبات در صحن‌های حرم مطهر امام رضا(ع)

جمعی از خادمان حرم‌های مطهر عتبات عالیات عراق با حضور در حرم مطهر رضوی، لباس خدمت به زائران امام رضا(ع) را بر تن کردند تا تجربه‌ای مشترک از خادمی در آستان اهل بیت (ع) را رقم بزنند.

به گزارش آستان‌نبوز، ۱۱۰ نفر از خادمان حرم‌های مطهر عتبات عالیات عراق از جمله حرم‌های علوی، حسینی، عباسی، کاظمی و عسکری با حضور در حرم مطهر امام رضا(ع)، در بخش «خدمت در بهشت» به خدمت‌رسانی به زائران پرداختند.

■ **خدمت در حرم امام رضا(ع)؛ افتخاری برای خادمان عتبات**

محمد صفا السودانی، مدیر مؤسسه «العروه الوثقی»، خدمت‌رسان داوطلبانه در عتبات مقدس عراق اظهار کرد: خادمان این مؤسسه از حرم‌های مطهر داخل عراق، توفیق حضور در حرم مطهر امام رضا(ع) و خدمت به زائران آن حضرت پیدا کرده‌اند.

وی افزود: بسیاری از مردم آرزوی زیارت امام رضا(ع) را دارند و برای ما افتخار بزرگی است که در کنار زیارت، فرصت خدمت به زائران این امام همام را نیز داشته باشیم؛ چراکه این خدمت، توفیقی ارزشمند و مایه افتخار است.

مدیر این گروه عراقی با اشاره به حضور ۱۱۰ تا ۱۲۰ خادم در این برنامه گفت: خادمان در صحن‌های مختلف حرم مطهر رضوی مستقر شدند و هر کدام در بخش‌های تعیین‌شده به خدمت‌رسانی پرداختند.

السودانی با قدردانی از همکاری مدیریت آستان قدس رضوی برای فراهم شدن زمینه این حضور، خاطرنشان کرد: ان‌شاءالله در آینده نزدیک گروه دیگری از خادمان عراقی نیز برای خدمت به زائران امام رضا(ع) به مشهد مقدس اعزام خواهند شد.

■ **تجربه مشترک خادمی در حرم‌های اهل بیت(ع)**

حاج کریم الدراجی، از اعضای این گروه نیز با اشاره به سابقه خادمی خود در حرم‌های مطهر عراق گفت: سال‌ها توفیق خدمت در حرمین اهل بیت(ع) در عراق را داشته‌ام و امروز خداوند این فرصت را نصیبم کرده که لباس خدمت به زائران امام رضا(ع) را نیز بر تن کنم. از خداوند می‌خواهیم شایستگی این لباس و این خدمت را به ما عطا کند.

